

Svenskt teckenspråk för hörande – fördjupning

Svenskt teckenspråk är ett av många visuella och gestuella språk i världen. Tecknade språk har många likheter med talade språk men skiljer sig när det gäller bland annat produktion, reception och grammatik. Kunskaper i svenskt teckenspråk ökar individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang bland döva och andra teckenspråkstalare samt att delta i studie- och arbetsliv där språket används. Kunskaper i svenskt teckenspråk kan dessutom ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenskt teckenspråk för hörande – fördjupning ska syfta till att eleverna utvecklar språk- och omvärldskunskaper så att de kan, vill och vågar använda språket i olika sammanhang och syften. Undervisningen ska i allt väsentligt bedrivas på svenskt teckenspråk och bidra till att eleverna, genom språkanvändning i funktionella och meningsfulla sammanhang, utvecklar en allsidig kommunikativ förmåga.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förståelse av svenskt teckenspråk både i möten med människor och i teckenspråkiga texter (reception) samt sin förmåga att formulera sig och samspela med andra på svenskt teckenspråk med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang (produktion och interaktion). Genom undervisningen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla språklig säkerhet, bland annat genom teckenförråd, grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning och genom att utveckla sin förmåga att använda olika strategier och verktyg som stöd för kommunikationen. Undervisningen ska även bidra till att eleverna kan värdera och använda innehåll från olika typer av källor i sin egen produktion och interaktion samt formulera och utveckla sina framställningar på egen hand och tillsammans med andra.

Undervisningen ska dra nytta av omvärlden för kontakter, upplevelser och kunskaper. Eleverna ska på så sätt ges möjlighet att utveckla förståelse av livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella förhållanden i det teckenspråkiga samhället och i andra sammanhang där tecknade språk används, även internationellt. Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att utveckla sin flerspråkighet där kunskaper i olika språk samverkar och stödjer varandra. Undervisningen ska dessutom bidra till att eleverna utvecklar språklig medvetenhet och kunskaper om hur de kan lära sig språk i och utanför undervisningen.

Undervisningen i ämnet svenskt teckenspråk för hörande – fördjupning ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förståelse av det svenska teckenspråket.
- Förmåga att formulera sig och kommunicera på svenskt teckenspråk.
- Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

- Förståelse av kulturella och sociala förhållanden bland döva och andra teckenspråkiga i olika sammanhang, nationellt och internationellt.

Nivåer i ämnet svenskt teckenspråk för hörande – fördjupning

- Nivå 1, 100 poäng, som bygger på nivå 2 i ämnet svenskt teckenspråk för hörande – fortsättning.
- Nivå 2, 100 poäng, som bygger på nivå 1.
- Nivå 3, 100 poäng, som bygger på nivå 2.

Nivå 1, 100 poäng

Nivåkod: SVEF1000X

Innehållet och kriterierna för betyget E på denna nivå relaterar till B1.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet svenskt teckenspråk för hörande – fördjupning på nivå 1 ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Aktuella och bekanta ämnesområden, även med anknytning till samhälls- och arbetsliv och till elevernas utbildning.
- Händelser och händelseförlopp.
- Åsikter, tankar och erfarenheter samt relationer och etiska frågor.
- Innehåll och form i olika typer av fiktion på svenskt teckenspråk.
- Sociala och kulturella företeelser och förhållanden i olika sammanhang där tecknade språk används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Värderingar och attityder kopplade till döva, hörselskadade, personer med dövblindhet och andra teckenspråkiga personer.
- Teckenspråkets ställning i olika delar av världen.

Reception

- Svenskt teckenspråk i varierande tempo, även med inslag av dialektal och sociolektal variation, och teckenspråkiga texter, däribland texter av mindre komplex karaktär, från olika medier.
- Svenskt teckenspråk som är berättande, förklarande, diskuterande, argumenterande och rapporterande, till exempel samtal, intervjuer, reportage och enklare populärvetenskapliga teckenspråkiga texter.
- Skönlitteratur och annan fiktion.
- Teckenspråkspoesi.

- Strategier för att uppfatta detaljer och dra slutsatser om innehåll och budskap, till exempel genom att associera, återberätta, förutse innehåll och ställa sig frågor.
- Värdering av relevans och trovärdighet hos teckenspråkiga källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i det språk som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, tecken, fraser och kollokationer.
- Hur struktur och sammanhang, i det språk som eleverna möter, skapas genom tecken, fraser och grammatiska signaler som markerar till exempel orsakssammanhang, kontrast, talarens inställning, tidsaspekt och avslutning.
- Strategier för att jämföra svenska eller annat förstaspråk med svenskt teckenspråk.

Produktion och interaktion

- Produktion och interaktion av olika slag, i informella och något formella sammanhang, där eleverna berättar, sammanfattar, förklarar, motiverar sina åsikter, värderar och diskuterar.
- Hur man skiljer mellan en källas innehåll och sina egna tankar i egen produktion och interaktion.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner och annan interaktion, även digital, med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, formulera om, förklara och bidra med nya infallsvinklar.
- Språklig säkerhet i elevernas egen produktion och interaktion. Hur man kan uttrycka sig sammanhängande och med variation, tydlighet, struktur, flyt och grundläggande anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Tecken, munrörelser, icke-manuella markörer, meningsbyggnad och textbindning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna framställningar.

Nivå 2, 100 poäng

Nivåkod: SVEF2000X

Innehållet och kriterierna för betyget E på denna nivå relaterar till B2.1 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet svenskt teckenspråk för hörande – fördjupning på nivå 2 ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Konkreta och abstrakta ämnesområden med anknytning till samhälls- och arbetsliv samt elevernas utbildning.
- Åsikter, idéer och erfarenheter samt etiska och existentiella frågor.

- Teman, innehåll och form i fiktion på svenskt teckenspråk.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt värderingar kopplade till döva, teckenspråkiga och tecknade språk i olika sammanhang, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Internationell teckenkommunikation.

Reception

- Svenskt teckenspråk och teckenspråkiga texter, även av relativt komplex och formell karaktär, i relativt snabbt tempo och med inslag av dialektal och sociolektal variation, från olika medier.
- Svenskt teckenspråk som är berättande, diskuterande, argumenterande, rapporterande och redogörande, till exempel föredrag, debatter, intervjuer och populärvetenskapliga teckenspråkiga texter.
- Skönlitteratur, poesi och scenkonst på svenskt teckenspråk.
- Hur attityder, synsätt och stilnivå kommer till uttryck i det språk som eleverna möter.
- Strategier för att dra slutsatser om syfte, synsätt och underförstådd betydelse, även i längre sekvenser av teckenspråkig text, till exempel genom att ställa sig frågor och identifiera huvudbudskap.
- Värdering av relevans och tillförlitlighet hos teckenspråkiga källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i det språk som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, teckenbildning och val av tecken i informella och formella sammanhang.
- Hur struktur och sammanhang, i det språk som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer som uttrycker till exempel orsakssammanhang och jämförelse.
- Hur det språk som eleverna möter är uppbyggt för att påverka en tänkt målgrupp.
- Strategier för översättning och tolkning mellan svenskt teckenspråk och svenska.

Produktion och interaktion

- Produktion och interaktion med olika syften, i informella och något formella sammanhang, där eleverna resonerar, argumenterar och ansöker samt sammanför innehåll från olika teckenspråkiga källor.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i argumentation och diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, förklara, bidra med nya infallsvinklar och anknyta till andras inlägg.
- Olika sätt att dokumentera och föra anteckningar när man avläser och bearbetar framställningar från olika källor.
- Språklig säkerhet i elevernas egen produktion och interaktion. Hur man kan uttrycka sig nyanserat och med variation, tydlighet, struktur, ledighet och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Teckenförråd, grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna framställningar.

Nivå 3, 100 poäng

Nivåkod: SVEF3000X

Innehållet och kriterierna för betyget E på denna nivå relaterar till B2.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet svenskt teckenspråk för hörande – fördjupning på nivå 3 ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Teoretiska och komplexa ämnesområden, även av viss vetenskaplig karaktär, med anknytning till elevernas utbildning och valt fördjupningsområde samt till samhälls- och arbetsliv.
- Åsikter, idéer och erfarenheter.
- Kulturyttringar i samtiden och historien.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt aktuella etiska och existentiella frågor kopplade till döva, teckenspråkiga och tecknade språk i olika sammanhang, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Andra länders teckenspråk.

Reception

- Svenskt teckenspråk och teckenspråkiga texter, även av komplex och formell karaktär, i snabbt tempo och med inslag av dialektal och sociolektal variation, från olika medier.
- Svenskt teckenspråk som är berättande, diskuterande, argumenterande, redogörande och utredande, till exempel debatter och föreläsningar.
- Skönlitteratur på svenskt teckenspråk i olika genrer, till exempel dramatik.
- Underförstådd betydelse i det språk som eleverna möter.
- Strategier för att överblicka och strukturera innehåll i längre sekvenser av svenskt teckenspråk, till exempel genom att sortera, sammanfatta och identifiera det bärande innehållet.
- Värdering av användbarhet hos teckenspråkiga källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i det språk som eleverna möter, skapas genom komplex meningsbyggnad, teckenbildning och stilnivå.
- Hur struktur och sammanhang, i det språk som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer och tes.
- Hur stilistiska och retoriska grepp används för olika syften samt hur språk används som maktmedel.

Produktion och interaktion

- Produktion och interaktion med olika syften, i informella och formella sammanhang, där eleverna resonerar utifrån olika perspektiv, argumenterar, utreder, ansöker och förhandlar.
- Framställning inom ett fördjupningsområde.
- Användning av olika typer av källor, med källkritisk medvetenhet och vedertagna sätt att ange källor, inom valt fördjupningsområde och inom andra områden.
- Strategier för att leda samtal och att medverka vid tolk- och översättningssituationer med anknytning till samhälls- och arbetslivet.
- Användning av grundläggande stilistiska och retoriska grepp.
- Språklig säkerhet i elevernas egen produktion och interaktion. Hur man kan uttrycka sig nyanserat och välstrukturerat samt med variation, tydlighet, ledighet, precision och flexibilitet med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang. Teckenförråd, grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna och andras framställningar.

Betygskriterier

Av 15 kap. 24 § andra stycket och 20 kap. 37 § andra stycket skollagen (2010:800) följer att läraren vid betygssättningen i ett ämne ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg.

Betyget E

Eleven förstår och tolkar **huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer** i svenskt teckenspråk i olika sammanhang. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från teckenspråkiga källor av olika slag och använder på ett **relevant** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I framställningar av olika slag uttrycker sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **i viss utsträckning underlättar och förbättrar** interaktionen.

Eleven diskuterar på ett **översiktligt** sätt, på svenskt teckenspråk, förhållanden i olika sammanhang där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven förstår och tolkar **på ett välgrundat sätt huvudsakligt innehåll och väsentliga detaljer** i svenskt teckenspråk i olika sammanhang. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från teckenspråkiga källor av olika slag och använder på ett **relevant och effektivt** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I framställningar av olika slag uttrycker sig eleven med **språklig säkerhet** och **i huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **språklig säkerhet** och **i huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen.

Eleven diskuterar på ett **utvecklat** sätt, på svenskt teckenspråk, förhållanden i olika sammanhang där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven förstår och tolkar **på ett välgrundat och nyanserat sätt såväl helhet som detaljer** i svenskt teckenspråk i olika sammanhang. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från teckenspråkiga källor av olika slag och använder på ett **relevant, effektivt och problematiserande** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I framställningar av olika slag uttrycker sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen **och för den framåt på ett konstruktivt sätt**.

Eleven diskuterar på ett **välutvecklat** sätt, på svenskt teckenspråk, förhållanden i olika sammanhang där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.